

A young woman with long dark hair is smiling and looking at her smartphone. She is wearing a patterned top. The background is a blurred night scene with warm, out-of-focus lights. The image is the main visual element of the report cover.

ESTUDI SOBRE L'IMPACTE DE LA TECNOLOGIA EN L'ADOLESCÈNCIA

Una aproximació comprensiva i inclusiva cap a l'ús saludable de les TRiC



EN UNA SOCIETAT INTERCONNECTADA, QUÈ ENS TROBEM DARRERA LES PANTALLES?

A UNICEF som conscients de la presència cada vegada més significativa que té la tecnologia i els dispositius electrònics en la vida dels nens, nenes i adolescents. Considerem fonamental **analitzar els riscos i conductes de risc que poden estar afectant l'exercici dels seus drets des d'una perspectiva de protecció, prevenció, salut i educació**, que garanteixin un ús saludable i equilibrat de la tecnologia.

En el context actual, les classes a tots els nivells educatius s'han dut a terme de manera online durant diversos mesos, la qual cosa ens ha situat davant d'un **nou panorama. Cobra força en aquest sentit, fer una anàlisi detallada sobre els nous riscos, oportunitats, i noves**

relacions que s'estan desenvolupant en l'entorn digital.

A més, **persisteixen una sèrie de riscos lligats a l'ús de les TRiC per part dels adolescents que tenen a veure amb la seva salut i benestar, i en particular, amb el seu paper potenciador de les anomenades "addiccions comportamentals" o "addiccions sense substància".** Ens referim a **l'ús problemàtic d'Internet i les addiccions comportamentals**. Entre elles, l'addicció als videojocs (recentment reconeguda per l'OMS com un trastorn mental) o el joc en línia, tal com apareix recollit en l'Estratègia Nacional sobre Addiccions 2017-2024 del Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar espanyol (Pla Nacional sobre Drogues).



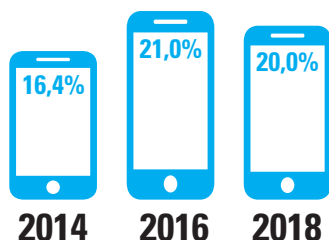
PER QUÈ ÉS IMPORTANT ACTUAR?

Prevalença ús compulsiu d'Internet (CIUS $\geq$ 28)

FONT: ESTUDES 2018/2019. OEDA (Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones).



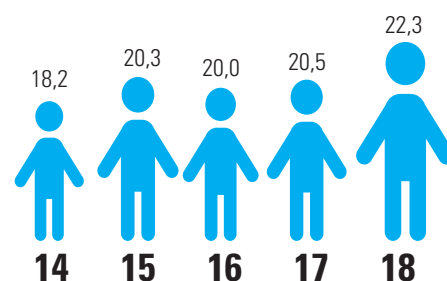
Evolució
prevalença



Distribució per sexe



Edat
(%)



Aquestes són algunes dades que indiquen que és important actuar

- En l'últim ESTUDES* (2018-2019) es xifra en un **20%**, l'ús compulsiu d'internet, a la franja de **14 a 18 anys**.
- En un article publicat en Computers in Human Behavior (Rial i col·laboradors, Universitat Santiago de Compostel·la 2018), referit exclusivament a menors, es xifra en un **18,2% la taxa d'usuaris problemàtics entre 12 i 17 anys**, sent del 20,1% a la franja de 14-15 anys i del 23,4% en la de 16-17 anys. Sembla clar que com a mínim **1 de cada 5 menors a Espanya estaria fent un ús problemàtic de la Xarxa**.

Aliances per entendre millor l'estat de la situació

Per desenvolupar aquest estudi hem creat una aliança amb experts i entitats de l'àmbit acadèmic i professionals de la tecnologia, de manera que puguem comprendre la situació d'una manera integral i holística. Un d'aquests aliats és la Universitat de Santiago a través de la **Unitat de Psicologia del Consumidor** (USC-PSICOM), que compten amb una àmplia experiència especialitzada i trajectòria en l'anàlisi dels aspectes relacionats amb l'ús de les tecnologies entre els joves, per conduir **un estudi especialitzat sobre hàbits d'ús de les TRiC entre els adolescents i implicacions per a la salut i la convivència**.

D'altra banda, comptarem també amb la participació del **Consell General de Col·legis d'Enginyeria Informàtica** (CCII). El Consell compta amb una dilatada experiència en activitats sobre l'ús segur de la tecnologia adreçat a joves i famílies, en col·laboració amb diferents administracions públiques i en el desenvolupament d'accions de prevenció i sensibilització al voltant de la seguretat en línia.

*L'enquesta sobre ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya. Delegació del Govern per al Pla Nacional sobre Drogues. Secretaria d'Estat de Serveis Socials. Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social.

INFORMACIÓ DE VALOR PER PRENDRE DECISIONS

Comptarem amb un diagnòstic comprensiu sobre l'actual ús que els adolescents espanyols fan d'Internet, les xarxes socials i, per extensió les TRiC, posant l'accent en les possibles conductes de risc i usos problemàtics i/o potencialment addictius. D'aquesta manera serà possible posar a disposició dels responsables de les diferents institucions, tant a nivell estatal com autonòmic, no només dades objectives referides a hàbits i patrons d'ús, **sinó també de motivacions, creences i expectatives, que ajudin a comprendre millor el paper que la tecnologia ocupa en la vida de les nostres filles i fills i, en conseqüència, dissenyar estratègies de prevenció més eficaces.** Les dades recollides i la seva anàlisi es presentaran públicament en 2021 i donaran peu a accions de sensibilització social que permetin promoure els canvis i millores identificats.



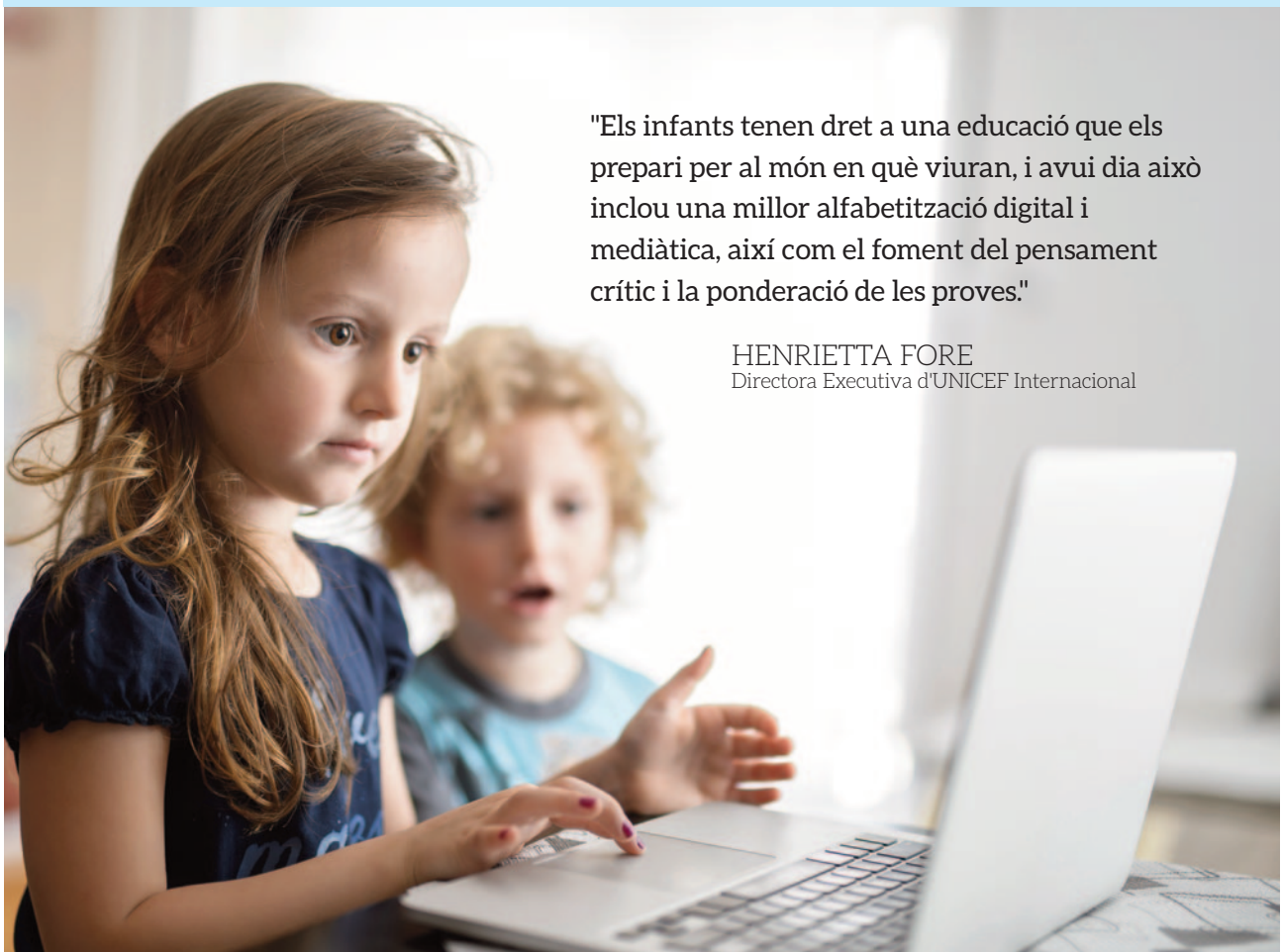
Resultats esperats

1. Tenir una mostra representativa a nivell estatal de **100.000 nens, nenes i adolescents** d'edats compreses entre els 11-17 anys, acompanyada d'una anàlisi qualitativa de les dades. **Aquest estudi constituirà una de les mostres més significatives i representatives que s'han pogut fer fins ara a Espanya sobre joves i tecnologia.**
2. Facilitar **informes individuals de cada centre educatiu i de cada comunitat autònoma.** Identificarem també els aspectes positius, negatius, oportunitats i percepcions dels joves durant l'etapa de confinament i sobre la seva experiència educativa a distància, que serveixi per desenvolupar **mecanismes de suport i resposta** en l'entorn educatiu.
3. Des d'un **enfocament integral i de salut**, les dades haurien de permetre desenvolupar una **tasca de prevenció**, mirar les tendències d'ús i consum d'internet, videojocs i xarxes socials.
4. Atendre la demanda social sobre **la necessitat de comprendre clarament els riscos i problemes derivats de l'ús continuat i excessiu de les tecnologies.** Per poder donar resposta, calen tenir dades i una anàlisi de situació que permeti promoure un canvi en actituds, percepcions i actuació entorn a l'ús de tecnologia.
5. **Promoure una higiene digital.** Comptar amb respostes positives a preguntes com: Els teus pares fan servir el mòbil a l'hora de dinar/esmorzar?, dupliquen i tripliquen el risc de caure en un ús abusiu per part d'infants i adolescents. Hi ha moltes coses que es poden fer des del cercle més proper per prevenir el problema.



Claus per a l'acció

- Des de **l'àmbit educatiu**, pel que fa a l'educació digital, considerem que a més de les competències digitals, és important seguir treballant amb un focus en les **competències humanes** i suportar el sistema de valors i competències per a la vida.
- **El paper de les famílies és també fonamental**. Cal més sensibilització sobre els **riscos i oportunitats**, així com la necessitat d'acompanyar infants i adolescents en l'ús de les tecnologies, tenint en compte els límits d'ús i la normativa pel que fa a les edats legalment establertes per a l'ús de cada aplicació, plataforma i xarxa social.
- Quan **ens adrecem als adolescents**, hem d'entendre les seves necessitats i inquietuds, per això, aquesta recollida de dades **se centra en els drets d'infants i adolescents a la participació, a la privacitat, a la protecció i la salut**; de forma que puguem actuar de manera coherent i efectiva, per poder garantir l'exercici dels seus drets.
- **El joc en línia i d'apostes**, així com l'ús de la tecnologia són aspectes que tenen ara un focus d'atenció important per part de la societat i que ocupen cada vegada un lloc més important en la vida d'infants i adolescents. Per això, tenim **l'oportunitat de promoure un ús saludable i equilibrat**, generar un ambient segur al voltant de l'ús de la tecnologia, **i promoure una actitud crítica i constructiva**.



"Els infants tenen dret a una educació que els prepari per al món en què viuran, i avui dia això inclou una millor alfabetització digital i mediàtica, així com el foment del pensament crític i la ponderació de les proves."

HENRIETTA FORE
Directora Executiva d'UNICEF Internacional



COM HO FAREM?



Per donar resposta als objectius plantejats es proposa recórrer a una **metodologia quantitativa**, que consistirà en respondre una **enquesta entre els adolescents espanyols**. L'univers objecte d'estudi estarà format per tots aquells escolars residents en el territori nacional que estiguin cursant Ensenyament Secundari Obligatori (N aproximat = 2.000.000 d'individus). La fitxa tècnica de l'estudi es recull en el quadre a la dreta d'aquestes línies.



Fitxa tècnica

Àmbit: Nacional

Univers: Infinit. Aprox. 2.000.000 d'adolescents d'ambdós sexes que estan cursant actualment estudis d'Ensenyament Secundari Obligatori (ESO) en centres públics, privats o concertats del territori nacional. Edat compresa entre els 11 i els 17 anys.

Tipus de mostreig: Bietàpic. Per conglomerats per a la selecció de les unitats de primer nivell (aprox. 320 centres educatius de totes les comunitats/ciutats autònomes) i per quotes, segons comunitat/ciutat Autònoma, província, gènere, edat i titularitat del centre, per a la selecció de les unitats de segon nivell (aprox. 100.000 individus). S'utilitzarà una afixació de compromís, amb un sòl mostral de 2.223 individus per comunitat/ciutat autònoma, fet que permetrà fixar un error màxim a nivell desagregat de $\pm 1,5\%$.

Mida de la mostra: 100.000 adolescents

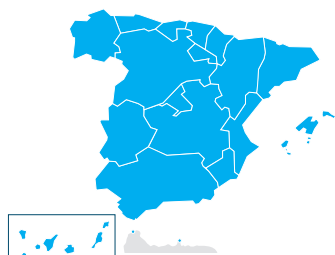
Nivell de significació: = 0.05

Error global de mostreig (per al conjunt d'Espanya):
 $\pm 0,3\%$

Error màxim de mostreig per a cada comunitat/ciutat autònoma: $\pm 1,5\%$

Instrument de recollida de dades: qüestionari ad hoc, que inclourà preguntes de diferents estudis a nivell nacional i internacional, juntament amb els elements d'elaboració pròpia i escales de screening específiques (EUPI-a, GASA, BAGS, ECIP-Q i PHQ-9).

Procediment: qüestionari on line implementat en plataforma pròpia de la USC, allotjada al Centre de Supercomputació de Galícia. Supervisió tècnica i legal per part de Consell General de Col·legis Professionals d'Enginyers Informàtics d'Espanya, d'acord amb la normativa vigent en matèria de protecció de dades.



ÀMBIT GEOGRÀFIC

Nº aprox. de centres seleccionats*

	N	n	
ANDALUSIA	397.573	9.915	30
ARAGÓ	50.626	4.659	15
ASTÚRIES	33.177	4.256	14
BALEARS	46.503	4.574	15
CANÀRIES	89.992	5.343	17
CANTÀBRIA	22.402	3.904	13
CASTELLA I LLEÓ	84.575	5.269	17
CASTELLA- LA MANXA	87.649	5.319	17
CATALUNYA	327.096	8.921	28
COMUNITAT VALENCIANA	212.441	7.290	23
EXTREMADURA	43.361	4.504	15
GALÍCIA	92.523	5.398	17
MADRID, COMUNITAT DE	280.331	8.256	27
MURCIA, REGIÓ DE	72.202	5.060	16
NAVARRA, COMUNITAT	27.606	4.088	14
PAÍS BASC (1)	85.142	5.277	17
RIOJA, LA	12.857	3.384	11
CEUTA	4.711	2.301	8
MELILLA	4.636	2.282	8
TOTAL ESPANYA	1.975.403	100.000	-

*Centres estimats partint de 300-350 alumnes per centre





CLAUS PER AL PROCÉS

Fase 1

- Elaboració del qüestionari i implementació plataforma Online.
- Pilotatges

Fase 2

- Treball de camp. Les dades seran recollides en els propis centres, a la seva aula d'informàtica-biblioteca, en grups reduïts (15- 20 nois i noies), en els horaris de tutoria i de manera coordinada per l'equip d'orientació psicopedagògica o la persona designades en cada centre, que rebrà la formació específica per a tal fi.

Fase 3

- Elaboració d'informes individuals confidencials (un per a cada centre participant), un Informe Global per a cada comunitat autònoma i un Informe Global Estatal.
- Presentació pública dels resultats de l'informe

Previsió del procés d'estudi, segons evolució de la COVID-19



En poques paraules

Considerem que ens enfrontem a un repte important com a societat de cara a la nova relació amb les tecnologies, i per això, potenciar aliances en la recerca de solucions innovadores, ens permetrà respondre com a societat a aquesta nova realitat.

Comptarem amb l'estudi més ampli que s'ha fet a Espanya, d'escala nacional, sobre joves i tecnologia. La participació i col·laboració en el procés de recollida de dades i difusió, no suposarà cap cost per a les Conselleries d'Educació.

El suport de les Conselleries d'Educació ens permet implicar la comunitat educativa en el seu conjunt cap a un millor enteniment de les interaccions dels adolescents amb les TIC, fet que ens permetrà caminar en la transformació cap a una societat digital des d'un enfocament de drets, protegint la salut i el benestar d'infants i adolescents.



unicef  | per a cada infant

Fotografies

Portada | © UNICEF/UN017602/Ueslei Marcelino
Pàgina 2 | © UNICEF/UN017585/Ueslei Marcelino
Pàgina 4 | © UNICEF/UN017611/Ueslei Marcelino
Pàgina 5 | © UNICEF/UN040656
Pàgina 6 | © Thisisengineering/raeng/unsplash
Contraportada: © UNICEF/Espanya

Publicat per UNICEF Espanya

Direcció de Sensibilització i Polítiques d'Infància
Àrea d'Educació en Drets d'Infància i Campanyes
Mauricio Legendre, 36, 28046 Madrid, Espanya
www.unicef.es